

masına karşın, Enstitü Müdürü ve Alman hocalar, tabiata karşı aşırı sevgisinden ötürü ona Tabii İlimler Fakültesi'nde bir oda verirler. "Ben orada tabiatı çözmeye başladım. Alman hocalarımızın şöyle bir usulü vardı; pazar günü çantalarını sırtlarına alıp tabiata çıkarlardı. Cotte adında bir Botanik hocamız vardı. Böyle bir haftasonu gezisinde bir gün Cotte kulak kabarttı, 'bakın bakın ne diyor' dedi. Biz şaşırdık, etrafta hiç bir şey görünmüyordu!.. 'O ot diyor ki, benim bugünkü laboraturamda bir ufak arıza var!' O zaman ben anladım ki, bu adam duymuyor, duygularının sesini dinlemeyi biliyor..." Doğanın sesini dinlemeyi öğrendiği Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün Ziraat Fakültesi'nden 1934 yılında mezun olan Tefvik Karabağ, hoca-

larının önerisi üzerine sınava girerek Tabii İlimler Fakültesi'ne asistan olur. 1936 yılında askerlik görevi için Yedek Subay Okuluna girene kadar, Hidrobiyolog Prof. Woltereck'in kendisine verdiği araştırma konusu, Bursa civarındaki tüm sıcak ve soğuk tatlısuların biyolojileri üzerinde çalışmaya başlar. Ancak içinden bir ses ona, sürekli olarak aradığının bu olmadığını söyler gibidir. Kendini hâlâ biraz boşlukta hissetmektedir... 1937 yılın-

Manevi Oğlunun Gözüyle Tefvik Karabağ

Ali Demirsoy
H.Ü. Biyoloji Bölümü

Prof. Tefvik Karabağ, çalıştığı konuda adını dünya literatürüne geçirmiş, hatta çalışma alanının bazı konularında birinci uzman olarak bilinen nadir bilimadamlarımızdan biridir. Sayın hocamı, 1962-1966 yıllarındaki öğrenciliğim sırasında, Ankara Fen Fakültesi, Zooloji Kürsüsü'nde Arthropoda ve Zoocoğrafya dersini veren, babacan, saygın, verdiği derslere ve öğrencilere hakim ve yakın, fakat asla laubali olmayan bir hoca olarak tanıdım. Daha sonra, 1966 yılında, mezuniyetim sırasında, beni Atatürk Üniversitesi'ne asistan olarak aynı konuda çalıştırmak istediğini iletti ve aynı yıl Prof. Tefvik Karabağ ile çalışmaya başladık.

Sayın hocam Prof. Tefvik Karabağ, üniversiteye girdiğinden bu yana Orthoptera dediğimiz böcek grubunun Türkiye'deki türlerini tesbit etme ve durumunu açığa çıkarmayı, yaşamının bir parçası olarak benimsemiş ve bu konuda çoğu yabancı dilde ve yabancı dergilerde yayınlanmış birçok bilimsel makaleyi bilim dünyasına sunmuştur. Eskidünya'da Orthoptera denilince, akla gelen ilk birkaç isimden biri Tefvik Karabağ'dır... Hele Ensifera grubu, özellikle Isophya, Pociimon ve Dryme-

du-
sa de-
nilince,

Tefvik Karabağ dünya çapında en önemli isim olarak karşımıza çıkmaktadır. Orthoptera ile ilgili hemen her yayının arkasında Prof. Tefvik Karabağ'ın eserlerine atıf görülebilir. Bu çalışmaları yaparken, Türkiye'de, bugün herbiri önemli bilimsel hizmetler veren, önemli idari hizmetler yüklenen birçok bilim adamının doktorasını yaptırarak ve daha sonra onlara yol göstererek ayrıca değerli katkılarda bulunmuştur.

Yayınlanmış olduğu Türkiye Orthoptera Kataloğu, gerçekte çok uzun ve zahmetli bir çalışmanın ürünü olmuş ve bu çalışma daha sonra yapılan çalışmalara ışık tutmuştur. Prof. Tefvik Karabağ, emekliliğinden sonra da çalışmayı bırakmamış, yabancı ülkelerde bilimsel makaleler yayınlamaya devam etmiş ve özellikle kataloğun güncelleşmesi için bugüne kadar araştırmaları adım adım izleyerek, manuskript halinde kataloğuna eklemiştir. Bu kataloğun güncelleşmiş haliyle basılması Türk bilim dünyası için çok önemli bir kazanç olacaktır.

Bu çalışmaları yaparken, araziden, özellikle hüğün bile gitmekte zorlandığımız birçok yöreden topladığı örneklerle, Ankara Fen Fakültesi Zooloji Kürsüsü'nde bir müze oluşturmuş ve 45 yıl boyunca bu

da Teğmen rütbesi ile terhis olduktan sonra, gene Tabii İlimler Fakültesi'ndeki asistanlık görevine döner. 1939'da Prof. Woltereck, kendisine ön doktora çalışması olarak bir böcek verir. Bu hem sert kanatlı, hem de çok zararlı bir böcektir. Tefvik Bey'in çalışma konusu, bu böceğin kanadındaki yediden fazla lekelerin genetik varyasyonlarıdır.

"Senin Memleketin Bir Hazine!..."

Bu sırada Macaristan'a giden Tefvik Karabağ, Peşte'deki Tabiat Tarihi Müzesi'ni gezerken kendisine Türk asıllı bir uzmandan bahsedilir. Tanıştıklarında bu uzman, ona çalışma konusu-

müzenin zenginleşmesine çaba harcamıştır. Ne yazık ki bu müze Tefvik Karabağ'ın emekliliğinden sonra kaderine terk edilmiş; kurtarmak için yaptığımız birkaç çaba da sonuçsuz kalarak, tümüyle zararlılar tarafından ortadan kaldırılmıştır. Onca emek, böylece heba olmuştur. Bilimsel materyallerinden belirli sayıda örneği British Museum'a koyduğu için sürekli tenkit edilen Prof. Tefvik Karabağ'ın, gelişmeleri önceden sezinlemiş olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu örnekleri ne şartlar altında topladığını kendine mahsus esprileriyle süsleyerek bize anlatırdı. Çalışma yaşamı süresince ayrı baskı olarak topladığı yüzlerce makaleyi Hacettepe Üniversitesi'ne bağışlamış ve böylece ilgilenen her bilimadamının kendi deneyimlerinden yararlanmasını sağlamıştır. Prof. Tefvik Karabağ, kendine özgü tatlı konuşması, mükemmel hafızası, esprileri, insanlara yakınlığı, alçakgönüllülüğü ile çevresinde ve bilim dünyasında olumlu izler ve anılar bırakmıştır. Benim bilim dünyasına yönelmem, araştırmalara başlamam Prof. Tefvik Karabağ sayesinde olmuştur. Çocukları çok küçükken 1970'de hanımını kaybetti. Üç çocuğuyla da kendi ilgilenmek zorunda kaldı. Hanımını kaybettikten bir hafta sonra benimle doktoranın bitmesi için günde 7-8 saat çalışmıştır. Ailesi kadar sevdiği tek şey mesleği olduğundan, çalışmanın kendisine iyi geldiğini belirtmişti. Aramızda, bilimsel yardımlaşmanın yanısıra, bir baba oğul ilişkisi doğmuş ve bugüne kadar da bu sevgi ve saygı, bir manevi oğul tanımlanması yapılacak boyutlara ulaşmıştır.